

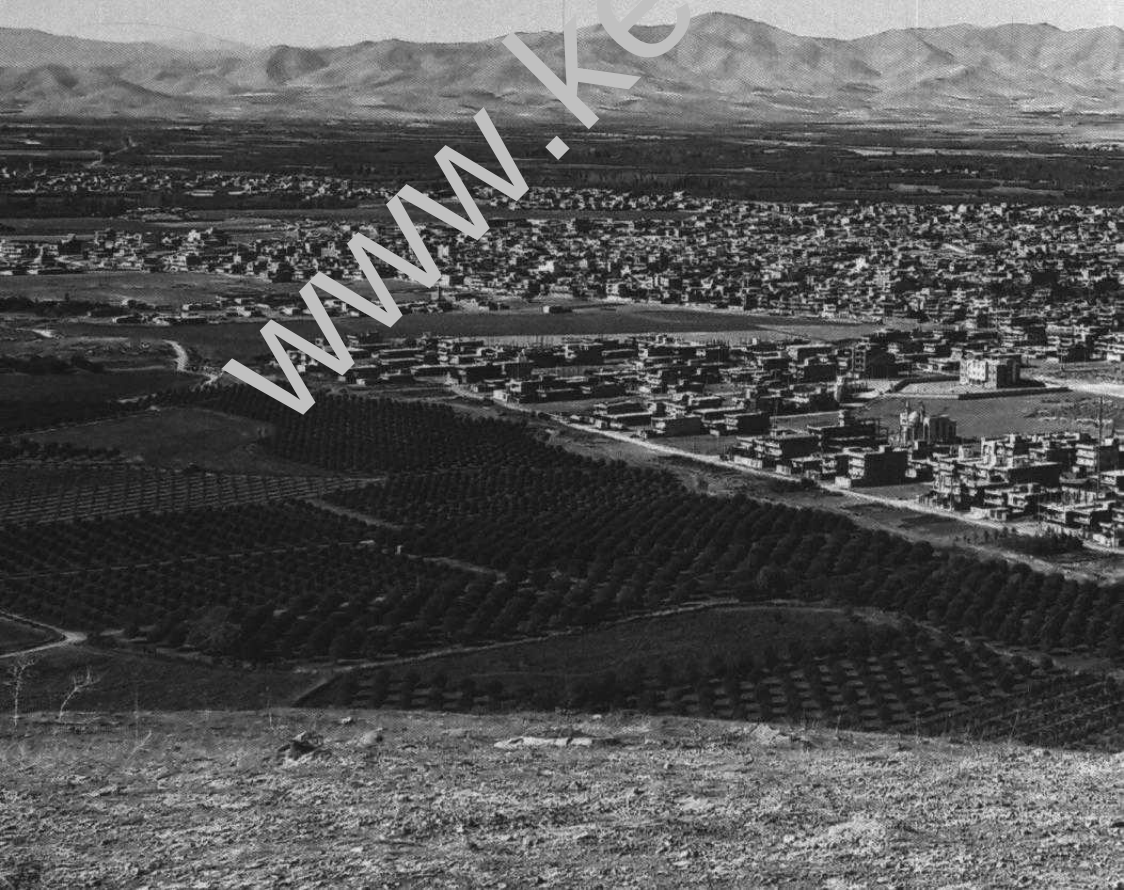
اشیای شهر تاریخی حسنلو در

موزه نقده

علی صدرائی

(استادیار پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری)

صمد علیون (خواجهدینج)

سرشناسه
 عنوان و نام پدیدآور :
 مشخصات نشر :
 مشخصات ظاهری :
 شابک :
 وضعیت فهرست‌نویسی :
 یادداشت :
 موضوع :
 موضوع :
 موضوع :
 شناسه افزوده :
 رده‌بندی کنگره :
 رده‌بندی دیویی :
 شماره کتابشناسی ملی :

: صدراتی، علی، ۱۳۴۵ -
 : اشیای شهر تاریخی حسلو در موزه نقده / علی صدراتی و صمد علیون
 : تبریز: پروژه ترجمه حسلو، ۱۳۹۸.
 : ۱۴۴ ص: مصور (رنگی).
 : ۹-۳۴-۷۶۸۹-۶۰۰-۹۷۸
 : فیبا
 : کتابنامه.
 : موزه‌ها -- ایران -- آذربایجان غربی
 : موزه نقده -- فهرست‌ها
 : تبه حسلو -- آثار تاریخی
 : علیون خواجه‌دینج، صمد، ۱۳۵۹-
 : ۸۸۷۹۹
 : ۷۰۸/۹۵۵
 : ۵۶۸۵۹۷۱

اشیای شهر تاریخی حسلو در موزه نقده

- پژوهشگران ♦ علی صدراتی، صمد علیون
 ویراستار ♦ ممدرضا نعمتی
 ناشر ♦ پروژه ترجمه حسلو
 نوبت چاپ ♦ اول، ۱۳۹۸
 جلد ♦ ۵۰
 تعداد صفحه و قطعه ♦ ۱۴۴ / وزیري
 مروفه‌چینی و صفحه‌آرایی ♦ خدمات نشر جام زرین
 شابک ♦ ۹-۳۴-۷۶۸۹-۶۰۰-۹۷۸
 قیمت ♦ ۵۰۰۰۰ تومان

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ است.
 استفاده از اطلاعات و اسناد موجود در این کتاب با ذکر منبع بلامانع است.

تبریز: فیبا، بازار کبود، فاز ۱، طبقه همگف، پلاک ۴۸

www.nashreprojeh.com

تلفن: ۰۹۱۴۳۰۵۹۰۲۲

فهرست منابع

شماره صفحه

عنوان

۱۱	تقدیر و تشکر
۱۵	پیشگفتار
۱۹	مقدمه و معرفی
۲۷	در راههای مختلف شناسایی شده در حسنلو
۳۲	پیشینه ساکنان امروزی حسنلو
۳۴	پیشینه کاوشهای حسنلو
۳۷	منابع و مآخذ
۳۹	کاتالوگ اشیاء

www.ketabchi.com

پیشگفتار

موزه‌ها آئینه فرهنگ و تمدن هر دیار به شمار می‌روند. ضرورت شناخت و آگاهی از هویت‌های تاریخی و منطقه‌ای همواره ایجاب می‌کند که در گوشه‌گوشه هر سرزمین، مکان‌ها و گنجینه‌های پرمحتوا و البته گرانسنگ برپا شوند.

یکی از مظاهر این گنجینه‌ها موزه شهرستان نقده است. این موزه در جوار تپه باستانی قالاباشی در مرکز شهر نقده واقع است و البته بر روی عرصه تاریخی این محوطه ارزشمند تأسیس شده است.

موزه شهر، نقده در سال ۱۳۷۹ در زمینی به مساحت بالغ بر ۱۰۰۰ متر مربع احداث شده و شامل یک سالن نمایش و نیز بخش‌های اداره و حفاظتی است. در مجموع ۸۹۴ اثر تاریخی - فرهنگی در این موزه به نمایش درآمده‌اند که ۱۰۱ مورد از آنها آثار مرمر، سنگ، سبزه‌سار، سکه، ظروف، ابزار، اسلحه و ... است. تعداد ۴۱۱ اثر به محوطه بایزآوا (بایزیدآباد) تعلق دارند. بقیه آثار نیز فرهنگ‌های سایر مناطق کشور را آیینگی می‌کنند و برخی نیز جزو اشیای توقیفی هستند. سالن نمایش موزه در سال ۱۳۹۷ در زمان انجام این پژوهش مورد بازسازی قرار گرفت و ویرترین‌های جدیدی در سالن نمایش دایر گردید. در وضعیت قبلی، تعداد ۲۱ ویرترین در کناره‌ها و چهار ویرترین در وسط موزه و چسبیده

به ستون‌ها قرار داشتند. در تعمیرات جدید، تعداد ۱۲ و پیرترین ایستاده و ۱۳ و پیرترین کوچک در سالن نمایش تعبیه شده‌اند. از مجموع آثار به‌نمایش درآمده، تعداد ۱۰۱ قلم که مربوط به شهر تاریخی حسنلو هستند، در این مجموعه ارائه و معرفی می‌شوند.

تپه تاریخی قالاباشی که موزه نقده روی عرصه آن احداث شده، حاوی لایه‌های متعددی از دوران‌های پیش از تاریخ، تاریخی و اسلامی است. این تپه متأسفانه در طول تاریخ و به ویژه در دوران قبل و بعد از انقلاب، لطمات بسیار زیادی دیده است.

بالاترین لایه استقرار در این تپه باستانی مربوط به سکونت‌های قبل از انقلاب است. بعد از انقلاب، با تخریب تمامی آن خانه‌ها، عرصه تپه آزادسازی شد. با این حال، بخشی از آوارهای آنها بر روی تپه باقی گذاشته شد و سطح تپه به پارک تبدیل گردید. البته این اقدامات پایال کا، بود و در سال‌های اخیر برخی نهادها با تراشیدن بخش‌هایی از تپه مصرانه در پی احداث مغازه پیرامین تپه بودند. خوشبختانه با مخالفت مردم فرهنگ دوست شهرستان و سازمان میراث فرهنگی این امر محقق نشد و در حال حاضر بخش‌های فوق به صورت فضاهای شهری و پارک درآمده‌اند. از باب آگاهی از پیشینه تمدنی قالاباشی در اینجا به ذکر این نکته اکتفا می‌شود که در قدیم این تصویر این تپه باستانی که اریک اشمیت گرفته و در کتاب بر فراز شهرهای تاریخی ایران انتشار داده است، پلان هشت ضلعی یک قلعه با برج و باور هویداست (اشمیت، ۱۳۷۶: ۸۰-۸۵). کتاب که حاوی توضیحات خوبی است). البته لایه‌های باستانی و زیرین این تپه تاریخی با توجه به شواهد باستان‌شناختی قابل رؤیت، به دوران‌های آهن و مفرغ تعلق دارند.

در این تپه فعالیت‌های علمی و پژوهشی جدی صورت گرفته است و حدود و عرصه آن هنوز به طور کامل شناخته نیست، اما با توجه به داده‌های فرهنگی و تاریخی می‌توان این مجموعه را یکی از تمدن‌های هم‌عصر و هم‌جوار شهر تاریخی حسنلو شمار آورد. مجموعه حاضر کاتالوگ بخشی از اشیای تاریخی - فرهنگی موزه شهرستان نقده است. به رغم کوچکی ابعاد این موزه، اشیای آن از غنای تاریخی و فرهنگی شایانی برخوردارند و طیف مختلفی از آثار سفالی، استخوانی، مفرغی، آهنی و حتی سنگی را در بر می‌گیرند. گفتیم که شماری از اشیای به‌نمایش درآمده در موزه نیز به نقاطی خارج از محدوده جغرافیایی دشت سولدوز تعلق دارند، اما در این دفتر اختصاصاً اشیای شهر تاریخی حسنلو معرفی می‌شوند. همچنین بخش قابل توجهی از آثار موجود در این موزه متعلق به قبر استثنایی مکشوفه در محوطه بایزوا (بایزیدآباد) واقع در اطراف شهرستان نقده است. چون این اشیا موضوع

پژوهش رساله دکتری همکاران باستان‌شناس در خارج از کشور است (رک. خانمحمدی، ۱۳۸۸)، نگارندگان از آوردن این مجموعه از اشیا در اثر حاضر اجتناب کرده‌اند و امید است در آینده نزدیک این مجموعه نیز انتشار یابد.

در پایان خاطرنشان می‌شود که مداخل کاتالوگ به ترتیب شماره اموال مندرج در دفتر اموال موزه مرتب شده و در هر مداخل شناسنامه شیء مرتبط از روی دفتر اموال، البته با بررسی مشخصات فنی اشیا و اطمینان از صحت مندرجات، آورده شده است. تمامی طرح‌ها و تصاویر اشیا نیز توسط اعضای هیئت و نگارندگان ترسیم و تهیه شده‌اند.

